

богатея, кулака, немного шепелявый Ананас – пона (пераклад Д. Кавалёва і Т. Залатухінай); *Каля крамы, як звычайна ў нядзелю, тоўпілася нямала святочнага народу* («Людзі на балоце») – *Магазін, на котором ещэ алел первомайский лозунг, был открыт. Возле, как обычно по воскресеньям, толпилось немало праздного народа* (пераклад Н. Кісліка).

Такім чынам, аналіз арыгінала і перакладу твораў Івана Мележа на рускую мову паказаў, што ў працэсе ўзнаўлення мастацкага тэксту на іншай мове выкарыстоўваюцца ўсе магчымыя тыпы граматычных трансфармацый (перастаноўкі, замены, дабаўленні і пропускі), якія могуць паўплываць і на семантычную напоўненасць адзінкі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Абаева, Е. С.* Суб'ектыўнасць воспріятыя юмора как переводческая проблема / Е. С. Абаева // Языковая личность и эффективная коммуникация в современном поликультурном мире : сб. материалов междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2015. – С. 89–91.
2. *Бархударов, Л. С.* Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории переводов / Л. С. Бархударов. – М. : Междунар. отношения, 1975. – 239 с.
3. *Швейцер, А. Д.* Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер / Акад. наук СССР, Ин-т языкознания ; отв. ред. В. Н. Ярцева – М. : Наука, 1988. – 215 с.

Н. Л. Русецкая (Люблін, Польшча)

ПЕРАКЛАДЫ ТВОРАЎ У. НЯКЛЯЕВА НА ПОЛЬСКУЮ МОВУ

Асоба беларускага пісьменніка і палітыка, кандыдата на пост прэзідэнта Беларусі ў 2010 г. Уладзіміра Някляева за апошнія гады набыла папулярнасць у першую чаргу ў суседніх з Беларуссю краінах: Расіі і Польшчы. Дзякуючы Маскоўскаму Тэатру.doc. і спектаклю «Двое в твоём доме» па п'есе Алены Громінай, з якім тэатр удзельнічаў у розных тэатральных фестывалях, вядомасць Уладзіміра Някляева пашырылася таксама на іншыя краіны Еўропы. Варта падкрэсліць, што гэтая вядомасць Някляева звязана выключна з ягонай палітычнай дзейнасцю. На старонках польскіх перыёдыкаў прозвішча пісьменніка згадваецца ў сувязі з дзейнасцю апазіцыі ў Беларусі і фігуруе ў артыкулах, прысвечаных прэзідэнцкім выбарам 2010 і 2015 гадоў. У Беларусі ж Уладзімір Някляеў даўно і добра вядомы быў найперш як пісьменнік, паэт-песеннік, галоўны рэдактар колішняга літаратурнага часопіса «Крыніца», тыднёвіка «ЛіМ», старшыня Саюза пісьменнікаў, а толькі потым грамадскі актывіст, лідар кампаніі «Гавары праўду» і кандыдат на пост прэзідэнта.

Польскі чытач, як нам здаецца, і да сёння добра не знаёмы з нісьменнікам Уладзімірам Някляевым, чые творы пачалі перакладацца і друкавацца

ў Польшчы зусім нядаўна. Першым перакладам Някляева на польскім рынку было апавяданне «Kot* w worku (* z ogonem średnio długim średnio puszystym). Lektura dla myszy» [беларус. «Кот Клаўдзіі Львоўны»], апублікаванае ў анталогіі сучаснай беларускай прозы «Białoruś. Kraina otoczona wysokimi górami...» (Olsztyn, 2004), падрыхтаванай Малгажатай Бухалік (Małgorzata Buchalik) у суаўтарстве з Катажынай Катыньскай (Katarzyna Kotyńska). У 2011 г. у Гдыні мастацкі кварталнік «BLIZA», № 1 (6) перадрукаваў пераклад гэтага апавядання на сваіх старонках.

З упэўненасцю можна сказаць, што грамадская і палітычная дзейнасць, а таксама ўдзел Някляева ў прэзідэнцкіх выбарах 2010 г. паспрыялі большай цікавасці да ягонай літаратурнай творчасці з боку польскіх перакладчыкаў і выдаўцоў. Праз год пасля сумна вядомых падзей у Мінску на польскім кніжным рынку з'явіліся адразу два паэтычныя зборнікі беларускага паэта: «Poczta gołębia / Галубіная пошта» (Уроцлаў, 2011) і «Pożegnalny gest Zygmunta / Развітальны жэст Жыгімонта» (Варшава, 2011). Укладальнік і перакладчык зборніка «Галубіная пошта» Адам Паморскі. Кнігу «Развітальны жэст Жыгімонта» ўклаў Язэп Янушкевіч, ён жа напісаў прадмову, а перакладчыкам вершаў выступіў польска-беларускі паэт Чэслаў Сэнюх. Выданні выйшлі ў двухмоўных версіях, што стала ўжо добрай традыцыяй для паэтычных польска-беларускіх зборнікаў. У 2015 г. выйшаў з друку польскі пераклад прэзаічнага твора пісьменніка – «Automat z wodą gazowaną z syropem lub bez» (Уроцлаў, 2015; пераклад Якуба Берната). Сёлета, як вядома, раман «Аўтамат...» увайшоў у шорт-ліст прэміі «Angelus». Кнігі намінантаў з'явіліся ў сетцы кнігарняў Empik і пачалі актыўна рэкламавацца. Сустрэчы ж, якія часам адбываюцца з Уладзімірам Някляевым у Польшчы, ладзяцца польскімі і польска-беларускімі пераважна палітычнымі і грамадскімі структурамі ў падтрымку дэмакратызацыі ў Беларусі і, адпаведна, маюць грамадска-палітычную скіраванасць.

Чаму так адбываецца? Няўжо на палітычныя імпрэзы запатрабаванне ў польскім грамадстве ёсць, а на літаратурныя няма? Адназначнага адказу на гэтае пытанне даць нельга. Немагчыма сцвердзіць, што творчасць Някляева не можа зацікавіць польскага чытача. Нават калі мы ў чарговы раз прыгадаем словы Катажыны Бартноўскай, што палякі не чытаюць паэзіі, то прэзаічны твор мог бы знайсці свайго чытача пры адпаведнай рэкламе і папулярнасьці беларускай кнігі ў Польшчы, чаму ўласна і спрыяюць такія літаратурныя прэміі, як згаданая вышэй «Angelus». Менавіта дзякуючы гэтай літаратурнай узнагародзе штораз часцей згадваюцца ў Польшчы імёны беларускіх пісьменнікаў. У 2009 г. у фінале прэміі апынуўся пераклад рамана Ігара Бабкова «Адам Клакоцкі і ягоныя цені» / «Adam Kłakocki i jego cienie» (пераклад Малгажаты Бухалік). У 2011 годзе сярод іншых за перамогу ў фінале змагаліся раман Наталкі Бабінай «Рыбін горад» / «Miasto ryb» у перакладзе Малгажаты Бухалік і кніга Святланы Алексіевіч «У вайны не жаночае аблічча» / «Wojna nie ma w sobie nic z kobietą» ў перакладзе Ежы Чэха, гэтая другая і атрымала прэмію.

Штогод на польскім кніжным рынку з'яўляюцца новыя імёны і творы беларускіх аўтараў, а кнігі, іх аўтары і перакладчыкі становяцца таксама лаўрэатамі розных літаратурных прэміяў у Польшчы. Працэс літаратурных узаемін паміж Беларуссю і Польшчай развіваецца нягледзячы на не самыя спрыяльныя палітычныя ўмовы і складаную сітуацыю культуры ў сучасным свеце ўвогуле.

Звернемся ж непасрэдна да кніжных выданняў беларускага пісьменніка Уладзіміра Някляева, адрасаваных польскаму чытачу. На самым пачатку хачу звярнуць увагу на рэч, якая звязана з літаратурнымі тэкстамі і іх перакладамі толькі апасродкавана, калі меркаваць з чыста філалагічнага гледзішча, але з'яўляецца складовай часткай кнігі, – на графічныя шаты польскіх выданняў. З першага погляду, каб не розны фармат кніг, можна было б падумаць, што гэта трохтомнік – настолькі падобны колер вокладак і іх графічнае вырашэнне. Дамінуюць шэра-блакітныя адценні ў агульным фоне, а на ім тэкст і малюнкі трох колераў – чорнага, белага і чырвонага. І калі ў выпадку з выданнямі KEW: «Галубіная пошта» і «Аўтамат» – гэта можа быць наўмысны крок, то ў сітуацыі паэтычных зборнікаў, выдадзеных у розных месцах, можна лічыць гэта цікавым супадзеннем.

У працяг разважанняў пра графічнае афармленне вокладак звернем яшчэ ўвагу на той факт, што ў кнізе «Развітальны жэст Жыгімонта» на вокладцы дубліруюцца назва і прозвішча аўтара па-польску і па-беларуску, адразу паведамляючы чытачу, што выданне двухмоўнае. Зборнік «Галубіная пошта» на вокладцы мае толькі польскі надпіс, а пра існаванне яшчэ адной – беларускай паловы, мы даведваемся толькі на другой старонцы. Ёсць заўвагі і ў дачыненні да спосабу напісання прозвішча беларускага паэта па-польску і па-беларуску. Уроцлаўскае выдавецтва прапаноўвае: «Niaklajej», а варшаўскае выдавецтва піша: «Niaklajeu». З беларускім варыянтам у паэтычным зборніку ва Уроцлаве зусім не справіліся, маем на другой старонцы – «Някляев».

Што датычыць уласна назваў паэтычных кніг Уладзіміра Някляева, то «Галубіная пошта», выдадзеная накладам KEW, паўтарае назву паэтычнага беларускамоўнага зборніка вершаў з 1987 года, надрукаванага ў Мінску ў серыі «Бібліятэка беларускай паэзіі» выдавецтвам «Мастацкая літаратура». Мінскае выданне аб'яднала выбраныя вершы з папярэдніх зборнікаў паэта, такіх як «Адкрыццё» (1976), «Знак аховы» (1983), «Наскрозь» (1985). Верш, які даў назву і мінскаму, і уроцлаўскаму выданням узяты са зборніка «Вынаходцы вятроў» (1979), за які паэт быў узнагароджаны Прэміяй ленінскага камсамола Беларусі. У том польскіх перакладаў увайшлі вершы не толькі з пералічаных, але і з пазнейшых зборнікаў Някляева, такіх як «Прошча» (1996), «Так» (2005), «Кон» (2010). Варта, аднак, заўважыць, што ўкладальнікі, запазычыўшы назву ў ранейшага беларускамоўнага зборніка, у пэўнай ступені ўвялі чытача ў зман, таму што змест зборнікаў розны: уроцлаўскае выданне 2011 г. не з'яўляецца перакладам тых самых выбраных твораў, якія былі змешчаны ў мінскай «Галубінай пошце» 1987 года выдання. Зборнік

«Развітальны жэст Жыгімонта» мае арыгінальную назву і не паўтарае назвы беларускіх выданняў паэтычных кніг Някляева.

Затрымаемца яшчэ крыху на афармленні кніг. У зборніку «Галубіная пошта» вершы ўкладзены на ўзор выбраных твораў – раздзеламі, кожны з якіх мае назву выдадзенага раней зборніка і прадстаўляе тэксты з іх. Такі падзел (вельмі, дарэчы, слушны) прадугледжвае звычайна наяўнасць у кнізе так званых шмуцтытулаў і калантытулаў на кожнай асобнай старонцы. На жаль, у зборніку «Галубіная пошта» тое, што мелася быць шмуцтытулам прысутнічае ў выглядзе вельмі невыразнага калантытула, змешчанага толькі адзін раз – па-над першым вершам з таго ці іншага тома. Яго можна і зусім не заўважыць, і тым больш цяжка трымаць увесь час у галаве, пакуль чытаеш наступныя творы з дадзенага раздзела. У зборніку «Развітальны жэст Жыгімонта» падзел на раздзелы зроблены паводле жанраў – «Вершы», «Песні» і «Паэмы», у асобны раздзел вылучаны таксама «Варшаўскія вершы». У большай частцы вершаў пазначаны год напісання.

Вельмі добра для паэтычнага выдання, як нам здаецца, змяшчаць кожны верш на асобнай старонцы. У двухмоўных паэтычных выданнях, такім чынам, мы маем з левага боку беларускі тэкст, з правага – пераклад на польскую мову. Менавіта так укладзены зборнік «Галубіная пошта» ўключна са зместам напрыканцы кнігі.

У «Развітальным жэсце» таксама злева знаходзіцца беларускі, а справа – польскі варыянт, але на адной старонцы можа быць змешчана два, а нават і тры невялікія па памеры вершы. Такое нагрувашчанне тэкстаў часткова перашкаджае чытанню і ўспрыняццю паэзіі. Умоўна кажучы, няма неабходнай паўзы паміж асобнымі паэтычнымі творамі. Найгорш у зборніку зроблены змест, дзе ў адным радку змешчаны і польская, і беларуская назвы верша, а таксама пададзены адразу дзве лічбы – нумары старонак да кожнай моўнай версіі. Можна, канечне, сказаць, што варшаўскія выдаўцы бераглі лес за кошт эканоміі паперы, але паэзія патрабуе больш прасторы, якой, у сваю чаргу, уроцлаўскія выдаўцы пакінулі зашмат: на старонцы фармату А4 часта знаходзіцца зусім невялікі (напрыклад, чатырохрадковы) верш.

Варта яшчэ некалькі слоў сказаць пра перакладчыкаў. Адам Паморскі – старшыня польскага ПЭН-цэнтру, вядомы польскі перакладчык рускай літаратуры, а таксама перакладчык і папулярны аўтар беларускай літаратуры. Чэслаў Сэнюх – польскі беларус, перакладчык беларускай літаратуры на польскую мову, перакладаў творы Якуба Коласа («Новая зямля»), Васіля Быкава, Алеся Адамовіча, Янкі Брыля. Раман Някляева «Аўтамат з газіроўкай...» пераклаў на польскую мову журналіст, супрацоўнік тэлеканала «Белсат» – Якуб Бернат. Напярэдадні ўручэння прэміі «Angelus 2016» ён прызнаваўся ў інтэрв’ю: «Nigdy nie studiowałem filologii, a białoruskiego nauczyłem się podczas pracy w Bielsacie. Uładzimir Niaklajeu jest zaś poetą i ma bardzo poetycki styl pisania, który niezwykle ciężko przełożyć w takiej samej formie. Postanowiłem więc go uprościć, by czytało się dobrze polskiemu

czytelnikowi nieprzyzwyczajonemu do poetyckiej natury autora» [1]. Заўважым, што «спрашчэнне» не найлепшы падыход да перакладу нават пражайчнага твора, тым больш, калі аўтар – паэт.

Цяпер прыйдзем да вершаў, якія ўвайшлі ў склад перакладных зборнікаў. Тут варта падкрэсліць той факт, што дастаткова значная колькасць вершаў прадублявана. Мы не выступаем супраць існавання ў межах адной культуры некалькіх перакладаў таго самага твора, наадварот, варта адкрыта вітаць такую з’яву. Ва ўсякім разе розныя пераклады з’яўляюцца вельмі каштоўным матэрыялам для перакладазнаўства, але ў дадзеным выпадку хацелася б пабачыць большую колькасць перакладзеных вершаў.

Напрыканцы агульных звестак пра перакладныя паэтычныя зборнікі Някляева і іх змест варта дадаць, што ў абодвух паэтычных выданнях змешчана таксама слова Някляева ў судзе пасля прэзідэнцкіх выбараў на Беларусі 2010 г. У «Развітальным жэсце Жыгімонта» ёсць таксама прадмова па-беларуску і яе пераклад на польскую мову ўкладальніка Язэпа Янушкевіча, напрыканцы змешчана слова ад перакладчыка па-польску і рэзюмэ па-ангельску.

Цікава яшчэ звярнуць увагу на пэўную акалічнасць. Выданні рыхтаваліся адначасова і незалежна адно ад другога, а на адваротах вокладак выдаўцы змясцілі наступную інфармацыю. «Галубіная пошта»: «То **pierwszy w Polsce tak obszerny wybór wierszy Uładzimira Niaklajewa...**»; «Развітальны жэст Жыгімонта» «**pierwsze dwujęzyczne wydanie twórczości Niaklajewa poza granicami jego ojczyzny**». Атрымліваецца, што абодва зборнікі ў нечым «першыя», але нагадаем, што ў анталогіі 2008 г. «Чала я не хіліў прад сілай» былі надрукаваныя ў дзвюх моўных версіях тры вершы і ўрывак з паэмы «Прощча» ў перакладзе Адама Паморскага (усе гэтыя пераклады ўключаны ў «Галубіную пошту»), а таксама ўрывак з паэмы «Паланэз» у перакладзе Чэслава Сэнюха. Пра самае першае з’яўленне вершаў Някляева на польскай мове згадвае Гражына Харытанюк у «Бібліяграфіі беларускай літаратуры ў Польшчы да 1994 г.», дзе падае інфармацыю пра публікацыю перакладаў Тадэвуша Хрусьцялеўскага ў часопісе «Literatura Radziecka» (1983, № 3, s. 86). Згадаем і першы пераклад апавядання Някляева «Кот...» у альштынскай анталогіі 2004 года. Зразумела, што для рэкламных тэкстаў гэтая інфармацыя не зусім прыдатная, але, магчыма, не варта рабіць акцэнт на тым, што выданне «першае», а пашукаць іншыя магчымасці прыцягнуць увагу большай колькасці чытачоў.

З-за абмежаванага памеру дадзенага артыкула мы не будзем разглядаць пераклад рамана, а звернемся толькі да асобных паэтычных прыкладаў. На пачатку адзначым, што беларуская паэзія ў польскіх перакладах часта губляе свой рытмічны малюнак, які перадае не толькі майстэрства вершапісання, але часта абумоўлены мелодыкай самой мовы, на якой створаны арыгінал. У выпадку з тэкстамі паэта-песенніка Уладзіміра Някляева рытміка і мелодыка верша з’яўляюцца той неад’емнай складовай часткай твора, якая

стварае тое, што і называецца паэзіяй. Гнуткасць, меладычнасць някляеўскіх інтанацый часта перахопленая, як перавяслам, зламаным радком. Польскія перакладчыкі часта не маюць магчымасці паўтарыць рытм беларускага верша з-за асаблівасцей самой польскай мовы – фіксаванага націску. Возьмем адзін прыклад. Невялікі двухстрофны верш Някляева «Над вадой». Ніжэй пададзены арыгінальны тэкст і польскія пераклады.

<p><i>У. Някляеў</i> Над вадой Сьвятая, заповітная, Уся ў сабе сама, Вада такая сьветлая, Нібы яе няма.</p> <p>І да сьвятла празрыстая, Уся сама ў сабе, Душа такая чыстая, Нібы няма яе.</p>	<p>Przejrzysta, święta, upragniona, Sama w istności swej, Ta woda taka przeświecona, Jakby nie było jej.</p> <p>Od światła jasna, promienista, Sama w istności swej, Ta dusza taka przezroczysta, Jakby nie było jej.</p> <p style="text-align: right;">Пераклад <i>Ч. Сэнюха</i></p>	<p>Święta i swoja własna, Z siebie samej wynika Woda taka już jasna, Że aż w niebyt umyka.</p> <p>Do światłości przejrzysta, w siebie samą tchnie życie Dusza taka już czysta, Że aż niknie w niebycie.</p> <p style="text-align: right;">Пераклад <i>А. Паморскага</i></p>
---	---	---

Трэці радок у кожнай страфе разбіты графічна на два, вылучаючы і акцэнтуючы паўзай істотныя для сэнсавай напоўненасці твора лексемы – *вада* і *душа*. Цікава, што абедзве страфы складаюцца пераважна з тых самых слоў, аўтар змяняе толькі іх парадак у сказе (радку), адрознымі, але вельмі блізкімі па значэнні, з’яўляюцца першы і трэці радкі, у якім «вада» – «святая, заповітная» і «такая светлая», а «душа» – «да святла празрыстая» і «такая чыстая». У другім і чацвёртым радках «вада» і «душа» выглядаюць, як блізняты: «уся ў сабе сама/уся сама ў сабе», «нібы яе няма/нібы няма яе».

Параўнаем цяпер з тым, што атрымалася ў перакладах. У абодвух перакладах захаваная «прыступка» ў трэцім радку, якая стварае дадатковую паўзу і кладзе дадатковы сэнсавы націск. У тэксце перакладу Чэслава Сэнюха двойчы паўтораны тыя самыя другі і чацвёрты радкі ў першай (пра вадку) і ў другой (пра душу) страфе без змены парадку словаў: «sama w istności swej» і «jakby nie było jej». Адсутнасць перастаноўкі, як аднаго з прыёмаў наяўнага ў арыгінале, істотна збядняе тэкст перакладу. Хаця менавіта ў гэтых радках ажыццёўлена спроба захаваць арыгінальны рытмічны малюнак – з націскам на апошні склад. Акрамя таго, у польскім тэксце Сэнюха замест абстрактных элементаў паэтычнага свету Някляева, якімі ёсць «вада» і «душа», з’яўляюцца не акрэсленыя больш дакладна «ta woda» і «ta dusza».

Адам Паморскі спрабуе перадаць аўтарскі прыём, замяняючы «гульнію словамі» на «гульнію сэнсамі», у радках замест перастановак адбываюцца

частковыя замены лексічнага складу, якія не змяняюць выказвання сутнаска: «Z siebie samej wynika / w siebie samą tchnie życie» і «Że aż w niebyt umyka / Że aż niknie w niebycie». І хоць перакладчык не паўтарае дакладна рытмічны малюнак верша, такі падыход бачыцца нам больш удалым.

Звернем увагу на выкарыстаную ў тэксце яшчэ адну лексему – «няма». У культурнай прасторы беларусаў апошніх дзесяцігоддзяў за справай Валянціна Акудовіча гэтая лексема набыла асаблівую выразнасць, сталася ў пэўнай ступені знакам, маркерам беларускага «коду адсутнасці». І гэта момант «неперакладальнасці», з якім таксама даводзіцца змагацца перакладчыкам.

Асобна хацелася б разгледзець цыкл «Варшаўскіх вершаў» з тому «Развітальны жэст Жігімонта». З 1999 г. Някляеў жыў нейкі час у Польшчы, менавіта тут былі напісаны творы, якія пазней склалі зборнік «Так» – адны з іх трапілі ў раздзел «Вершы», але большая частка – у «Варшаўскія вершы», у склад якіх увайшлі таксама вершы з кнігі «Кон» і інш. Некаторыя назвы вершаў варшаўскага цыкла гавораць самі за сябе: «Вуліца Варшаўскай бітвы», «Лазенкі», «Новы Сьвят». Варшава з'яўляецца месцам дзеяння ў вершы «Устаць. Прыбрацца. Выпіць каву...». І тут мы назіраем тое, што можна назваць падвоеным пераламленнем: калі паэт выкарыстоўвае ў сваёй творчасці вобразы, запазычаныя з гісторыі, культуры, штодзённасці сучаснай Польшчы, яны праходзяць працэс творчага пераасэнсавання і на выхадзе знаёмяць беларускага чытача з польскімі культурнымі знакамі і рэаліямі, а потым адбываецца «вяртанне» запазычаных элементаў у радзімую культуру праз пераклад, на выхадзе тэкст прапаноўвае польскаму чытачу «беларускі» погляд, назіранне збоку, але пры гэтым трэба памятаць, што арыгінальны (беларускі) тэкст прайшоў творчую пераапрацоўку ў працэсе перакладу.

Гучаць у варшаўскіх вершах традыцыйныя для эмігранцкай паэзіі матывы непрыязнай чужыны, адзіноты, тугі па радзіме ў такіх творах, як «Чэрствым хлебам чужыны», «Самалёт», «Успамін пра Беларусь над магілай Манэргейма». У гэтым самотным эмігранцкім стане паэт заўважае і адчувае блізкасць Бога – «Калі пісаць», «Церні», «Я спытаўся ўчора ў Бога», «Анёлы», «Апостал».

Затрымаемся на адным вершы – «Чэрствым хлебам чужыны», які ў зборніку «Развітальны жэст Жігімонта» мае крыху іншы варыянт: замест «чэрствага» ў тэксце арыгінала маем «чорны хлеб» (іншая аўтарская версія ці памылка ўкладальніка?), але менавіта гэты вобраз нас цікавіць у перакладах. У зборніку «Галубіная пошта» першы радок выглядае наступным чынам: «Чэрствым хлебам чужыны, які здабываю штодня» і ягоны пераклад у выкананні Паморскага – «Po okruchy gorzkiego na obczyźnie chleba / Który co dzień zdobywam...». Так «чэрствы хлеб чужыны» ператварыўся ў «okruchy gorzkiego na obczyźnie chleba». У арыгінале маем выразна «хлеб чужыны», у перакладзе – гэта нібыта той самы хлеб, ад якога на чужыне засталіся толькі горкія акрушкі. У Чэслава Сэнюха, для якога адпраўным пунктам быў радок «Чорным хлебам чужыны, які здабываю штодня...», атрымалася так: «Na chleb powszedni w obczyźnie, który co dnia zdobywam». Хлеб у дадзенай

версіі не «чорны» і не «чэрствы», а звычайны, штодзённы, прычым гэта зусім непатрэбна падкрэслена перакладчыкам двойчы – «powszedni» і «co dnia zdobywam».

У развагах даследчыкаў пра пераклад паэзіі часта сустракаецца думка, што перакладчык – гэта супернік паэта. Напэўна добра, калі гэтак здараецца. Увесці тэкст у новую культурную прастору, захаваць (па магчымасці) арыгінальныя культурныя коды, зрабіць іх чытэльнымі для чытача перакладу альбо знайсці для іх адпаведнікі і эквіваленты – гэта не самая лёгкая задача, якая патрабуе не толькі добрага валодання мовай арыгінала і мовай перакладу, але і высокім майстэрствам вершаскладання, адчуваннем таго, чым ёсць сапраўдная паэзія, калі «простыя словы» і «простыя рэчы» адкрываюць чытачу невядомыя раней сэнсавыя адценні. На жаль, пераклад не заўсёды дорыць арыгінальнаму тэксту жыццё ў свеце іншамоўнай культуры. Здараецца, што пры перакладзе тэкст цалкам губляе тое, што было паэзіяй, нягледзячы на захаваныя фармальныя прыкметы, такія як рытм, рыфма і метр. Верш Някляева «Здабыў я ўрэшце волю на зямлі» ў працэсе перакладу на польскую мову, ажыццёўленага Чэславам Сэнюхам, страціў усё: рытм, рыфму, мелодыку. Засталася філасофія, але, адарваная ад паэтычнай формы, яна ўжо не ўспрымаецца так бліскуча, як у арыгінале.

Здабыў я ўрэшце волю на зямлі.
Сябры былі.
Каханья былі.
Іх стала меней.
Адзіноты – болей...
І гэта ўсё, бадай, што я займеў ад волі.

Zdobyłem wreszcie wolność na tej
ziemi.
Przyjaciół miałem.
Kochanki miałem.
Teraz ich mniej.
Za to więcej samotności...
To bodaj wszystko, co mam od
wolności.

Шкада толькі, што з усіх пералічаных вышэй польскіх выданняў, ніводнае не дачакалася грунтоўнай рэцэнзіі, адзінае выключэнне – прысвечаны апавяданню «Кот...» артыкул Дзмітрыя Клябанавы [2], галоўным недахопам якога з'яўляецца той факт, што гэта чарговая спроба беларуса патлумачыць польскаму чытачу нашу беларускую літаратуру. Дзеля рэальнага засваення нашай літаратуры польскай культурнай прасторай патрэбны погляд знутры, аналіз перакладных тэкстаў носьбітамі арыгінальнай польскай культуры.

ЛІТАРАТУРА

1. [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <http://belsat.eu/pl/news/bialoruska-powieść-w-tłumaczeniu-naszego-redakcyjnego-kolegi-walczy-o-angelusa>. – Дата доступу : 29.10.2016.
2. *Klabanau, D.* Lektura dla myszy, ale nie tylko: władza w ujęciu Uładzimira Niaklajewa (na podstawie satyry „Kot w worku [* z ogonem średnio długim i średnio puszystym]” / D. Klabanau // *Galeria. Częstochowski magazyn literacki Literackiego Towarzystwa Wzajemnej Adoracji „Li-TWA”*. – 2015. – № 35. – S. 94–99.